

**Аналітичний огляд діяльності ГО «Об'єднання родичів
політв'язнів Кремля» щодо документування воєнних злочинів РФ
проти цивільного населення в Україні у червні 2025 року**

З 2022 року документаторами Об'єднання було встановлено та опитано **526** свідків насильницьких зникнень, свавільних затримань, інших міжнародних злочинів проти цивільного населення, зокрема – обстрілів цивільної інфраструктури, привласнення окупантами приватного майна, незаконного позбавлення свободи.

Станом на 31.06.2025 року встановлено та задокументовано інформацію про 372 цивільних осіб, яких було незаконно позбавлено особистої свободи внаслідок агресії РФ, з них **17** осіб виявлено під час документування свідчень у червні 2025 року.

Протягом звітнього періоду червня 2025 року документатори ГО «Об'єднання родичів політв'язнів Кремля» опитали 17 осіб, які свідчили про незаконне позбавлення особистої свободи своїх родичів та близьких внаслідок збройної агресії РФ.

Під час опитувань у червні 2025 року документаторами встановлено 17 осіб, які були незаконно позбавлені особистої свободи внаслідок російської агресії, 16 чоловіків та 1 жінка, з яких:

- 4 цивільні особи, щодо яких був винесений незаконний вирок судом держави-агресора;
- 1 особа, факт полону якої відповідно до відповідей українських органів влади підтверджено;
- 2 цивільних осіб, які перебувають під арештом у місцях несвободи за рішенням правоохоронних органів держави-агресора або самопроголошеної влади на тимчасово окупованій території України;
- 8 осіб, які були затримані окупаційною владою чи правоохоронними органами держави-агресора на тимчасово окупованій території, про місце перебування яких інформація відсутня;
- 1 особа, яку було затримано окупаційною владою чи правоохоронними органами держави агресора, звільнена в рамках процесу взаємних звільнень та померла через декілька місяців у лікарні через наслідки довготривалого утримання та ненадання медичної допомоги;
- 1 особа, яка на момент окупації відбувала покарання у місцях позбавлення волі та була в подальшому примусово переміщена окупантами.

Географія виявлених випадків:

- 5 випадків – на тимчасово окупованих територіях Запорізької області у 2022–2024 роках (зокрема, дві особи у м. Мелітополь);

- 2 випадок – на тимчасово окупованих територіях Херсонської області (м. Олешки та м. Херсон);
- 6 випадки – на тимчасово окупованих територіях Луганської області;
- 1 випадок – на тимчасово окупованій території Київської області на початку повномасштабного вторгнення;
- 1 випадок – на тимчасово окупованій території АР Крим у 2023 році;
- 1 випадок – на тимчасово окупованій території Харківської області на початку повномасштабного вторгнення;
- 1 випадок – на тимчасово окупованій території Сумської області на початку повномасштабного вторгнення.

Всі виявлені особи, які були незаконно позбавлені свободи, перебували у статусі цивільних, не чинили опору, не здійснювати жодної діяльності, яка би загрожувала життю та здоров'ю інших, не вчиняли правопорушень чи іншої незаконної діяльності.

Серед опитаних у червні 2025 року свідків був один із колишніх ув'язнених, який на момент окупації Херсона перебував у місцевій колонії. Чоловік після захоплення міста був силоміць переміщений окупаційними силами до різних установ на території тимчасово окупованого Криму та Російської Федерації. Протягом усього періоду перебування в неволі він зазнавав систематичного жорстокого поводження: побиття, катування електричним струмом, примусового утримання у карцерах без їжі та води, приниження, ізоляції, а також тиску з метою змусити прийняти громадянство Росії. До нього не допускали родичів, не надавали інформації про місце перебування, фактично залишаючи його поза будь-яким зв'язком із зовнішнім світом. Лікування важкого захворювання, яке він отримав внаслідок умов утримання, не здійснювалося, що додатково загрожувало його життю. Усе це свідчить про грубі порушення прав людини, скоєні державою-окупантом щодо особи, яка перебувала під особливим захистом відповідно до міжнародного

Також документатори інтерв'ювали пані Т., чоловік якої, один із жителів Сумської області, цивільна особа, був викрадений під час окупації російськими військовими його населеного пункту на початку березня 2022 року після того, як долучився до місцевої територіальної оборони. Його утримували в повній ізоляції, без доступу до зв'язку, а рідні тривалий час не мали жодної інформації про його долю. У місцях утримання, зокрема в колонії міста Донський (Тульська область, РФ), до нього застосовували побиття, тортури та психологічний тиск із метою змусити до співпраці та підписання документів. Після звільнення в межах обміну у лютому 2023 року чоловік мав тяжкі тілесні ушкодження, втратив вагу, страждав на посттравматичні симптоми і через кілька місяців помер внаслідок наслідків катувань. Описана історія свідчить про системне застосування жорстокого поводження, ненадання медичної допомоги та умисне позбавлення життя цивільної особи, що становить грубе порушення норм міжнародного гуманітарного права.

У грудні 2022 року на території окупованого міста Зоринськ Луганської області було силоміць викрадено подружжя пенсіонерів — цивільних осіб, які відкрито висловлювали проукраїнську позицію. Озброєні особи у військовій формі без опізнавальних знаків увірвалися до їхньої квартири, провели обшук, застосували фізичне насильство до чоловіка, вилучили особисті речі та вивезли обох у невідомому напрямку без жодних пояснень чи офіційного оформлення затримання. Надалі жодна окупаційна структура не підтвердила факт утримання подружжя, а місцева "адміністрація" заявила, що не має інформації про них. Родичам було повідомлено неофіційно про можливе звинувачення у «коригуванні вогню», хоча в районі не відбувалося жодних бойових дій. Як зазначає сестра зниклої:

«Ми не знаємо, де вони. Їх просто забрали — і все. Ніхто нічого не каже, офіційно ніде їх немає. Ми зверталися в місцеву "адміністрацію", до так званої "поліції", шукали через "мерію" та через знайомих. Потім писали в Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими, подавали звернення в Міжнародний комітет Червоного Хреста — але звіди відповіли, що "допомагають тільки своїм". Я не знаю, що ще можна зробити. Як у прірву зникли».

Цивільні особи, щодо яких надані свідчення, не були пов'язані з військовими структурами України, не брали участі в бойових діях та не становили загрози для військових РФ. Часто підставою для затримання ставала наявність родичів у ЗСУ, досвід участі в АТО, фото на телефоні, відмова співпрацювати чи навіть перебування у «підозрілому місці».

ГО «Об'єднання родичів політв'язнів Кремля» із 2017 року провадить свою діяльність, спрямовану на захист осіб, незаконно позбавлених особистої свободи з політичного мотиву. Широкомасштабна збройна агресія РФ і окупація значних територій України призвела до нової хвилі насильницьких зникнень та свавільних затримань. Об'єднання з початку повномасштабного вторгнення документує та глибинно опитує постраждалих та свідків міжнародних злочинів, скоєних російськими військовими на окупованих територіях України. Організація є членом коаліції громадських організацій "Україна. 5 ранку" та глобальної ініціативи Т4Р (Трибунал для Путіна). Документатори нашої організації працюють над отриманням свідчень осіб, які стали свідками злочинів РФ, потерпіли від незаконного позбавлення свободи, утримувались проти своєї волі окупаційною владою.

На основі задокументованих свідчень, можна виділити такі види злочинів, які передбачені положеннями Римського статуту, а саме:

- **Умисні обстріли цивільної інфраструктури** (загалом отримано 74 таких свідчень).
- **Насильницькі зникнення та свавільні затримання цивільних осіб** на окупованих територіях, що призвело до незаконного позбавлення свободи або депортації до установ на території Росії (а саме нашою організацією зафіксовано інформація про 372 таких осіб, з них 17 осіб виявлено у червні 2025).
- **Катування, жорстоке поводження та нелюдські умови утримання цивільних** – свідки розповідають про катування струмом, побиття прикладами, погрози та інші види фізичного та психологічного насильства (з опитаних нами осіб, які самі пережили незаконне позбавлення особистої свободи, свідчили про вчинення відносно них побиття та катування, всі звільненні особи говорять про нелюдські умови утримання, відсутність їжі, води, медичної допомоги).

Вся отримана інформація документаторами «Об'єднання родичів політв'язнів Кремля» свідчить про порушення країною-агресором правил ведення бойових дій та норм і принципів Міжнародного гуманітарного права: зокрема вчинення таких воєнних злочинів, як вбивство, катування цивільного населення окупованої території, поміщення у в'язницю або інше жорстоке позбавлення фізичної свободи, пограбування державної або приватної власності, знищення міст чи сіл. Ми і надалі будемо продовжувати роботу зі свідками злочинного свавілля РФ.

Огляд підготовлено правовою аналітикинею Об'єднання родичів політв'язнів Кремля Світланою Одінцовою за фінансової підтримки People in Need. Зміст публікації не обов'язково збігається з їхньою позицією.

ГО «Об'єднання родичів політв'язнів Кремля»

<https://www.relativespp.org/>

info@relativespp.org

<https://www.facebook.com/relativespp>